

Педагогічна освіта

УДК 373.2/.3:37.013.42:159.922.7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18496600>

**Дитиноцентризм і соціальний розвиток дитини в сучасній освіті:
потенціал програми «Друзі Зіппі» (польський досвід)**

Олійник Марія Іванівна

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології дошкільної і спеціальної освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м.Чернівці, 58002, Україна,
m.oliynyk@chnu.edu.ua, <http://orcid.org/0000-0001-9745-003X>

Верега Христина Іванівна

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри педагогіки та психології дошкільної і спеціальної освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м.Чернівці, 58002, Україна, k.vereha@chnu.edu.ua,
<https://orcid.org/0000-0002-0590-125X>

Прийнято: 15.01.2026 | Опубліковано: 30.01.2026

***Анотація.** Мета статті - розкриття потенціалу міжнародної програми «Друзі Зіппі» як педагогічного інструменту соціального розвитку дитини в умовах дитиноцентричного підходу та педагогіки партнерства, а також обґрунтування доцільності аналізу польського досвіду її інституційного впровадження з огляду на обмеженість систематизованої практики реалізації програми в Україні. **Методи.** У дослідженні застосовано комплекс теоретичних методів: аналіз і узагальнення державних нормативно-правових документів у сфері дошкільної та початкової освіти України, що регламентують*

дитиноцентризм, захист прав дитини та безпеку освітнього середовища; аналіз наукових публікацій із проблем соціально-емоційного розвитку, партнерства в освіті та психічного благополуччя дітей; компаративний аналіз міжнародного й польського досвіду впровадження програми *Zippy's Friends*. Методологічну основу дослідження становлять положення дитиноцентричної, аксіологічної та соціально-педагогічної парадигм, а також підходи *mental health promotion i prevention*. **Результати.** У статті обґрунтовано, що дитиноцентризм як провідний принцип сучасної освіти потребує не лише нормативного закріплення, а й методично керованих педагогічних програм соціального розвитку, здатних поєднати повагу до прав дитини з формуванням соціальної відповідальності та навичок взаємодії. Доведено, що програма «Друзі Зіппі» реалізує дитиноцентричний підхід не як вседозволеність, а як педагогічно організований простір розвитку соціально-комунікативних компетентностей, емоційної саморегуляції та відповідальної поведінки. Визначено, що партнерська взаємодія між дитиною, педагогом, однолітками та батьками є ключовим механізмом програми, який сприяє формуванню безпечного освітнього середовища та запобігає стигматизації. Узагальнено польський досвід інституційного впровадження програми, що характеризується наявністю національного адміністратора, системи сертифікованої підготовки педагогів, використанням ліцензованих матеріалів і механізмів контролю якості, що забезпечує сталість і результативність реалізації програми в освітніх закладах. **Висновки.** Зроблено висновок, що програма «Друзі Зіппі» репрезентує ефективну модель реалізації дитиноцентризму в поєднанні з педагогікою партнерства та принципами захисту прав дитини. Польський досвід підтверджує, що інституційно впорядковане впровадження програм соціально-емоційного розвитку сприяє створенню безпечного освітнього середовища й гармонійному соціальному становленню дітей. Отримані результати можуть

бути використані як науково-методичне підґрунтя для адаптації подібних програм в українському освітньому просторі.

Ключові слова: дитиноцентризм; педагогіка партнерства; захист прав дитини; безпека освітнього середовища; психічне благополуччя, програма «Друзі Зіппі», дошкільна освіта, початкова освіта, польський досвід.

Child-Centred Education and Children’s Social Development in Contemporary Schooling: The Potential of the «Zippy’s Friends» Programme (Polish Experience)

Oliinyk Mariia Ivanivna

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Preschool and Special Education, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 58002, Ukraine, m.oliinyk@chnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9745-003X>

Vereha Khrystyna Ivanivna

PhD in Pedagogical Sciences, Assistant Professor, Department of Pedagogy and Psychology of Preschool and Special Education, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 58002, Ukraine, k.vereha@chnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0590-125X>

Abstract. The **purpose** of this article is to reveal the potential of the international programme Zippy’s Friends as a pedagogical tool for a child’s social development within a child-centred approach and partnership pedagogy, as well as to substantiate the relevance of analysing the Polish experience of its institutional implementation, given the limited systematised practice of programme delivery in Ukraine.

Methods. The study employs a set of theoretical methods, including analysis and generalisation of Ukrainian state regulatory and legal documents in the fields of preschool and primary education that govern child-centredness, child rights protection, and the safety of the educational environment; analysis of scholarly publications addressing socio-emotional development, educational partnership, and children's psychological well-being; and a comparative analysis of international and Polish practices of implementing Zippy's Friends. The methodological framework is grounded in child-centred, axiological, and socio-pedagogical paradigms, as well as in the approaches of mental health promotion and prevention.

Results. The article argues that child-centredness as a leading principle of contemporary education requires not only normative consolidation but also methodologically guided pedagogical programmes for social development that can combine respect for children's rights with the formation of social responsibility and interaction skills. It is demonstrated that Zippy's Friends embodies a child-centred approach not as permissiveness, but as a pedagogically organised space for developing socio-communicative competences, emotional self-regulation, and responsible behaviour. Partnership interaction among the child, teacher, peers, and parents is identified as a key mechanism of the programme, contributing to a safe educational environment and preventing stigmatisation. The Polish experience of institutional implementation is summarised, characterised by the presence of a national administrator, a system of certified teacher training, the use of licensed materials, and quality assurance mechanisms, which ensures sustainable and effective programme delivery in educational institutions.

Conclusions. The study concludes that *Zippy's Friends* represents an effective model of implementing child-centred education in combination with partnership pedagogy and the principles of child rights protection. The Polish experience confirms that institutionally structured implementation of socio-emotional development programmes supports the creation of a safe educational environment and children's

balanced social development. The findings may serve as a scientific and methodological basis for adapting similar programmes within the Ukrainian educational context.

Keywords: child-centredness; partnership pedagogy; child rights protection; safety of the educational environment; psychological well-being; *Zippy's Friends* programme; preschool education; primary education; Polish experience.

Постановка проблеми. Сучасна освіта дедалі виразніше утверджує дитиноцентризм як провідний принцип організації освітнього середовища, що визначає нову логіку педагогічної взаємодії та орієнтує освітню політику на забезпечення благополуччя й повноцінного розвитку дитини. В Україні нормативним підґрунтям цього підходу виступає Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [1], у якій дитиноцентризм закладено як ідеологічну основу сучасних освітніх трансформацій [2]. Послідовне закріплення цієї ідеї простежується також у державних стандартах початкової та базової середньої освіти, а в дошкільному сегменті – у Законі України «Про дошкільну освіту» [3] та Базовому компоненті дошкільної освіти [4], що засвідчує системний характер дитиноцентризму як наскрізного принципу на рівні державного регулювання та стандартів освітньої діяльності.

Оновлення законодавчої бази дошкільної освіти додатково підсилює дитиноцентровану парадигму. Зокрема, Закон України «Про дошкільну освіту» від 06.06.2024 формує сучасну правову рамку, у межах якої акцентовано права дитини, вимоги до безпечного освітнього середовища, а також необхідність поваги до гідності та індивідуальних потреб кожної дитини, що надає дитиноцентризму чітко окресленого нормативно-правового змісту [3].

У науково-педагогічному дискурсі дитиноцентризм осмислюється як системоутворювальна основа сучасної освіти. Так, в українському

педагогічному словнику дитиноцентризм визначається як «системоутворювальна ідея сучасної освіти, яка передбачає створення оптимальних умов для розвитку і самоактуалізації кожного учня» [5, с.72]. Концептуально споріднену позицію висловлює В. Кремень, наголошуючи, що дитиноцентризм у освіті означає виховання і навчання кожної дитини на основі розвитку її природних здібностей, а також максимальне наближення освітнього процесу до індивідуальних можливостей і майбутньої життєвої траєкторії дитини [6, с.1-6]. У практичному вимірі гуманістична спрямованість дитиноцентризму реалізується через особистісно орієнтовану модель освіти, у межах якої школа максимально враховує права дитини, її здібності, потреби та інтереси [2]. Важливо, що цей підхід конкретизується через педагогіку партнерства (учитель – батьки – учні – громада) та наскрізний виховний процес, спрямований на формування ціннісних орієнтирів і соціально відповідальної поведінки [2].

У своїй сутності дитиноцентризм покликаний забезпечити повагу до гідності дитини, визнання її суб'єктності та права на безпеку, підтримку і розвиток. Позитивною тенденцією є те, що в багатьох освітніх системах цей принцип дедалі частіше виходить за межі програмних формулювань і знаходить реальне втілення в щоденній практиці – через створення середовища, у якому дитина не лише навчається, а й соціально зростає, взаємодіє, отримує підтримку та переживає досвід безпеки й прийняття.

Разом із тим науково й методично виважений дитиноцентризм потребує чітко визначених педагогічних рамок. За відсутності професійного супроводу він може зазнавати змістового спрощення та підміни – коли дитиноцентризм починають трактувати як поблажливість, зняття вимог або відмову від правил. Подібне викривлення не сприяє соціальному становленню, а навпаки ускладнює його: провокує домінування індивідуалістичних стратегій поведінки, формує

установки на вседозволеність і в перспективі може спричиняти егоїзм, нахабність, пристосуванство та інші соціально небажані прояви.

Саме тому особливої значущості набувають педагогічні програми соціального розвитку, які реалізують дитиноцентризм не як «м'якість», а як організований освітній простір становлення соціально-комунікативних компетентностей, відповідальної поведінки, емоційної саморегуляції та конструктивної взаємодії. Такі програми дають змогу поєднати повагу до прав дитини з цілеспрямованим формуванням її здатності жити й діяти серед інших – у правилах, у партнерстві, у співпереживанні та взаємодопомозі. У цьому виявляється ключовий принцип сучасної освіти: не лише захищати дитину, а й послідовно розвивати в неї соціально прийнятні способи комунікації, вміння розв'язувати конфлікти, готовність брати відповідальність та підтримувати інших.

Показовим прикладом педагогічно вивіреної програми, спрямованої на соціальний розвиток дитини в руслі правозахисної та дитиноцентрованої парадигми, є міжнародна програма «Друзі Зіппі» (Przyjaciele Zippiego / Zippy's Friends) – одна з відомих у Європейському Союзі практик соціально-емоційного навчання для дітей 5-7 років. Її мета – розвиток навичок спілкування, взаємодії та емоційного благополуччя дітей через інтерактивні заняття й вправи, що забезпечує практичну спрямованість програми та її інтегрованість у повсякденну освітню діяльність.

Аналіз останніх публікацій.

Проблематика дитиноцентризму та соціального розвитку дитини посідає вагомe місце в сучасному психолого-педагогічному дискурсі, що зумовлено трансформаціями освітньої політики, орієнтацією на права дитини та зростанням уваги до її психічного благополуччя. Аналіз наукових публікацій засвідчує розмаїття підходів до вивчення соціального, емоційного та культурного розвитку дитини, а також акцентує увагу на значенні освітнього середовища, партнерської

взаємодії та інституційних умов у формуванні соціальних компетентностей у дошкільному та молодшому шкільному віці. У публікації Піроженко Т. [7] узагальнено наукові напрацювання лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, присвячені реалізації ідей дитиноцентризму в сучасних психологічних дослідженнях. Дослідниця розкриває дитиноцентризм як інтегративний підхід, що поєднує визнання суб'єктності дитини, урахування її індивідуальних потреб і цілеспрямований розвиток соціально-емоційної сфери. У межах аналізу окреслюється необхідність упровадження науково обґрунтованих практик, спрямованих на забезпечення психологічного благополуччя дитини в освітньому середовищі.

У межах дефініційного аналізу Годованюк Б. [8] розглядає дитинознавство як педагогічний феномен, акцентуючи його міждисциплінарний характер і методологічне значення для сучасної освіти. Автор обґрунтовує підхід, відповідно до якого дитиноцентризм передбачає цілісне бачення дитини як соціальної, психологічної та культурної істоти. У дослідженні простежується увага до поєднання освітніх, виховних і соціалізаційних аспектів розвитку дитини в педагогічній теорії.

Через аналіз співвідношення центру й периферії освітнього простору Ліпін М. [9] досліджує роль людини, культури та спільноти в процесах освітніх трансформацій. У роботі розкривається гуманістична орієнтація освіти, у межах якої дитина постає активним учасником соціокультурної взаємодії. Значна увага приділяється спільнотному виміру освіти як середовищу формування соціальних зв'язків і взаємодії.

Питання формування соціальних навичок дітей дошкільного віку в умовах виховного процесу розглядає Ваколя З. [10], зосереджуючись на використанні інтерактивних методів у закладах дошкільної освіти. У дослідженні проаналізовано вплив активних і діалогічних форм роботи на розвиток комунікативних умінь, емпатії та здатності до співпраці. Авторка окреслює

виховний потенціал систематичного застосування інтерактивних методів у щоденній педагогічній практиці.

Теоретичні підходи до вивчення соціокультурного розвитку дітей дошкільного віку аналізує Артюхова О. [11], акцентуючи взаємозв'язок процесів соціалізації, культури та освітнього середовища. У роботі розкрито механізми соціального розвитку дитини через активну взаємодію з однолітками й дорослими в культурно насиченому просторі. Дослідження зосереджується на значенні середовищних чинників у становленні соціального досвіду дитини.

У контексті позашкільної освіти Пустовіт Г. [12] розглядає соціально-педагогічний простір розвитку дитини як багаторівневу систему взаємодії особистості, освітнього середовища та соціального оточення. Автор аналізує умови, за яких добровільна участь, партнерська взаємодія та підтримка індивідуальних інтересів сприяють соціальному становленню дитини. У дослідженні простежується увага до організації безпечного й підтримувального освітнього простору.

Педагогічні ідеї В. О. Сухомлинського в контексті сучасних освітніх реформ аналізує Лавренко С. [13], зосереджуючись на їх реалізації в концепції Нової української школи. У роботі висвітлено гуманістичний підхід до виховання, що ґрунтується на повазі до особистості дитини, довірі та співпраці в освітньому процесі. Дослідження підкреслює значення виховного впливу як складника цілісного розвитку дитини.

Проблему забезпечення наступності між закладами дошкільної освіти та Новою українською школою досліджує Кравчук Н. [14] у контексті реформування освітньої системи. Авторка аналізує узгодженість педагогічних підходів на різних рівнях освіти, зокрема у сфері соціального й емоційного розвитку дитини. У роботі окреслено підходи до забезпечення безперервності формування соціальних компетентностей у дошкільному та початковому освітніх середовищах.

В українському освітньо-науковому просторі систематизований досвід упровадження програми «Друзі Зіппі» наразі не набув поширення, однак її міжнародний резонанс і доказова база привертають увагу вітчизняних дослідників. На сьогодні програму переважно репрезентовано як визнаний міжнародний приклад соціально-емоційного розвитку дітей і профілактики психоемоційних труднощів, а не як інституціоналізовану практику, інтегровану в національну систему підготовки педагогічних кадрів.

Окремі аспекти програми висвітлено у фаховій публікації Лохвицької Л. [15], у якій акцентовано її структурованість, сюжетно-нарративний підхід і соціально-моральну спрямованість занять для дітей раннього та молодшого шкільного віку. Звернення до міжнародних прикладів педагогічних програм соціального й психоемоційного становлення дитини представлено також у дисертаційному дослідженні Микитейчук Х. [16]. У міждисциплінарному вимірі програма згадується як приклад прикладної практики підтримки психологічного благополуччя та розвитку соціально-емоційних умінь [17], а в матеріалах наукових конференцій фігурує як інтервенція для дітей 5-7 років із фокусом на емоційну саморегуляцію та формування ресурсів життєстійкості [18]. Поодинокі згадки про Zipru's Friends трапляються й у кваліфікаційних роботах, де її наведено як один із успішних європейських прикладів програм соціально-емоційного навчання [19, с.37].

Водночас аналіз міжнародної інфраструктури програми засвідчує відсутність у відкритих джерелах офіційного національного оператора Zipru's Friends в Україні [20]. Крім того, у Global Impact Report 2024 фонду Partnership for Children згадується участь українських дітей у програмі SPARK Resilience, що належить до іншого напрямку діяльності організації та не може розглядатися як підтвердження системного впровадження саме «Друзів Зіппі» в Україні [21].

Отже, за умов обмеженого національного досвіду практичного розгортання програми обґрунтованим є звернення до кейсів країн, де Zipru's

Friends має усталені механізми ліцензування, підготовки педагогів і контролю якості, зокрема до досвіду Польщі, що характеризується тривалою практикою реалізації та розвиненою організаційно-методичною інфраструктурою.

Мета статті полягає в розкритті потенціалу міжнародної програми «Друзі Зіппі» як педагогічного інструменту соціального розвитку дитини в умовах дитиноцентрованої освіти та в обґрунтуванні доцільності аналізу польського досвіду її інституційного впровадження.

Для досягнення зазначеної мети передбачено: обґрунтувати роль програм соціального розвитку як механізму поєднання прав дитини й соціальної відповідальності; розкрити концептуальні засади та психолого-педагогічні характеристики програми Zippy's Friends; визначити її соціально-розвивальний потенціал для дітей 5-7 років; узагальнити польський досвід упровадження програми та окреслити його значущість для українського освітнього контексту.

Виклад основного матеріалу. Програма Zippy's Friends була створена у 1996 році за ініціативи благодійної організації Partnership for Children (Партнерство заради дітей, Велика Британія), що спеціалізується на розробленні й упровадженні програм підтримки психічного здоров'я дітей в освітньому середовищі [22]. Її поява була зумовлена усвідомленням того, що труднощі емоційної саморегуляції, соціальної адаптації та реагування на стрес у ранньому віці можуть мати тривалі наслідки – від поведінкових ускладнень до підвищення ризику тривожних і депресивних розладів у підлітковому та дорослому віці. Відтак концептуальний акцент було зроблено на створенні програми, здатної діяти превентивно, тобто до появи клінічно виражених симптомів, у межах звичного освітнього процесу.

Нині програму реалізовано більш ніж у 30 країнах, що підтверджує її практичну життєздатність і придатність до масштабування [20]. Zippy's Friends репрезентує тип освітньої практики, яка поєднує доступність, масштабованість і

профілактичну спрямованість, залишаючись органічним компонентом повсякденної педагогічної роботи.

Концепція програми Zipru's Friends орієнтована на підтримку психічного здоров'я і благополуччя дітей раннього віку через розвиток соціальних і комунікативних навичок, необхідних для ефективної взаємодії в групі, формування дружніх стосунків, конструктивного розв'язання конфліктів і подолання життєвих труднощів. У сучасному міжнародному науковому дискурсі Zipru's Friends розглядають як одну з найбільш упізнаваних і досліджуваних універсальних освітніх інтервенцій, спрямованих на розвиток емоційної грамотності, психічної стійкості (*resilience*) та репертуару стратегій подолання труднощів (*coping*) у дітей молодшого шкільного віку. Програму позиціонують як інструмент психічної промоції та профілактики, який реалізується у форматі звичних занять класу/групи, не потребує залучення клінічних фахівців і здійснюється підготовленими педагогами, що суттєво розширює можливості її впровадження в різних освітніх системах.

Цільовою аудиторією програми є діти 5-7 років – віковий період, який у психології розвитку визначають як критичний для становлення базових соціально-емоційних навичок і первинних стратегій реагування на труднощі [23]. Принципово важливо, що від самого початку Zipru's Friends замислювалася як програма для всіх дітей незалежно від наявності діагностованих труднощів чи належності до «груп ризику». Такий універсальний підхід мінімізує ризики стигматизації та сприяє формуванню ментально безпечного освітнього середовища, у якому психоемоційний розвиток інтегрується в повсякденну педагогічну практику як нормативна складова освітньої роботи.

Виразною особливістю програми є її символічний і наративний рівень, що виконує не лише мотиваційну, а й психолого-педагогічну функцію. Головний персонаж – Зіппі, палочник (*stick insect*), який виступає одним із центральних образів історій програми. Вибір цього персонажа є методично вмотивованим:

палочник не асоціюється з агресією, загрозою чи домінуванням і не викликає страху, завдяки чому створюється психологічно безпечний простір для обговорення складних тем – страху, злості, втрати, самотності. Для дітей, зокрема тих, які мають травматичний досвід, така символіка є особливо значущою, оскільки не провокує захисних реакцій і не підсилює тривожність.

Водночас Зіппі не постає як «ідеальний герой»: він може помилятися, губитися, засмучуватися й не завжди знати, як діяти. Саме ця риса робить персонажа близьким і зрозумілим дітям та формує важливе педагогічне повідомлення: труднощі є природною частиною життя, а подолання проблем можливе поступово – у взаємодії та за підтримки інших. Програма свідомо відмовляється від наративу самодостатнього «сильного героя» і натомість підкреслює соціальну природу подолання труднощів.

У метафоричному вимірі образ палочника перегукується з ідеями *coping* і *resilience*: це вразлива істота, яка «виживає» не завдяки силі, а завдяки адаптації, гнучкості та здатності змінювати стратегії залежно від ситуації. Відповідно дітям пропонується не логіка «перемоги над труднощами будь-якою ціною», а логіка усвідомлення проблеми, пошуку підтримки та добору адекватних способів реагування. Назва *Zippy's Friends* додатково акцентує соціальний вимір психічного здоров'я: у центрі програми перебуває не індивідуальна «сила», а дружба, взаємодія та підтримка, що узгоджується із сучасним розумінням психічного благополуччя як результату взаємодії особистісних ресурсів і соціального середовища.

Концептуально програма ґрунтується на підходах *mental health promotion* і *prevention*, зосереджуючи увагу на розвитку внутрішніх ресурсів дитини. Ключовим поняттям є *coping* – здатність розпізнавати труднощі, усвідомлювати емоційні реакції та обирати різні способи дії залежно від контексту. Важливо, що програма не нав'язує «єдино правильних» моделей поведінки; натомість

демонструє множинність стратегій і визнає право дитини на індивідуальний вибір у межах соціально прийнятної взаємодії.

Практична реалізація зазначених концептуальних положень потребує не лише методично продуманого змісту занять, а й інституційно впорядкованої моделі впровадження, яка гарантує підготовку педагогів, дотримання стандартів якості та збереження цілісності програми в освітній практиці. Показовим у цьому сенсі є досвід Польщі, де Zipru's Friends має тривалу традицію реалізації та чітко вибудовану організаційно-методичну інфраструктуру [24].

У Польщі програма впроваджується з 2005 року. Перший етап її реалізації (2005-2009) був пов'язаний із діяльністю державного методичного осередку, який забезпечував поширення програми в системі підготовки вчителів у співпраці з регіональними центрами. Із 2010 року функцію ексклюзивного національного адміністратора програми відповідно до ліцензійної угоди з Partnership for Children виконує Centrum Pozytywnej Edukacji (Центр позитивної освіти, СРЕ), що забезпечує цілісність організаційних, методичних та правових механізмів упровадження.

Важливою ознакою програми є її інституційна дисципліна: реалізація передбачає наявність сертифікованої підготовки педагогів, використання ліцензованих матеріалів та щорічне декларування впровадження. Програма функціонує не як набір «цікавих вправ», а як методично й організаційно врегульована система, що підтримує якість і запобігає зміщенню змісту у бік випадкових або поверхових практик.

Принципово важливо, що логіка «Друзів Зіппі» реалізує соціальний розвиток дитини через структуровану взаємодію та партнерство. Ідеться не лише про міжособистісний рівень «дитина–дитина», а й про ширший контур співпраці:

- 1) педагог ↔ дитина (повага до переживань і досвіду дитини у поєднанні з ясними правилами й рамками взаємодії);

- 2) діти ↔ однолітки (навчання комунікації, взаєморозуміння, вирішення конфліктів);
- 3) педагог ↔ батьки (інформування, отримання згоди, залучення сімейного ресурсу);
- 4) педагог ↔ професійна підтримка (тренер, зустріч супроводу/обміну досвідом);
- 5) заклад освіти ↔ національний адміністратор програми (декларування, облік, звітність, стандарти якості).

Таке багаторівневе партнерство суттєво підсилює соціально-виховний ефект програми: дитина розвивається в умовах узгоджених вимог та підтримки, а не в ситуації хаотичних впливів або суперечливих очікувань дорослих.

Особливістю програми є те, що вона підтримує суб'єктність дитини, проте не руйнує виховних меж. Педагог не нав'язує готових відповідей і не оцінює «добре/погано» у прямому директивному форматі, натомість створює безпечний простір для аналізу життєвих ситуацій і вибору стратегій поведінки. Такий підхід є проявом дитиноцентризму, але водночас він не зводиться до вседозволеності, адже акцент зроблено на: відповідальності за наслідки власних рішень; умінні співвідносити свої потреби з потребами інших; прийнятті правил співжиття в групі; конструктивному вирішенні конфліктів; розвитку емпатії та взаємодопомоги.

Саме тому програми соціального розвитку (на кшталт «Друзів Зіппі») важливі як педагогічний інструмент профілактики соціально небажаних стратегій – коли дитина привчається до думки, що її бажання є абсолютним пріоритетом, а соціальні межі існують лише формально. Натомість соціальна компетентність формується тоді, коли дитина вчиться не лише «виражати себе», а й домовлятися; чути іншого; витримувати фрустрацію; просити та приймати допомогу; діяти чесно й ненасильницьки; підтримувати групу.

Соціально-розвивальний потенціал «Друзів Зіппі» забезпечується цілісною структурою програми: вона складається з 24 зустрічей, які проводяться

впродовж навчального року (зазвичай 1 заняття на тиждень тривалістю близько 45 хвилин) на основі детальних сценаріїв. Зміст програми організований у шість взаємопов'язаних частин, у межах яких діти навчаються розпізнавати та називати почуття, спілкуватися, підтримувати дружбу, вирішувати конфлікти, переживати зміни й втрати, а також інтегрувати сформовані способи подолання труднощів у повсякденній взаємодії.

На відміну від фрагментарних виховних заходів, програма має довготривалий сюжет, побудований на історіях про Зіппі та його друзів. Саме сюжетність, повторюваність формату зустрічей і практична спрямованість завдань (малювання, рольові ігри, інсценізації, обговорення) сприяють засвоєнню соціальних норм і поведінкових стратегій не на рівні декларації, а у формі досвіду.

За даними офіційного польського представника програми «Przyjaciele Zippiego» (Centrum Pozytywnej Edukacji), ця інтервенція має помітну популярність і практичну значущість у Польщі. За понад п'ятнадцять років практичної реалізації «Przyjaciele Zippiego» у Польщі взяли участь тисячі дітей, і програма продовжує широко впроваджуватися в школах і дошкільних закладах по всій країні. Це підтверджується даними звітів, які відображають зростання кількості педагогів і закладів, що працюють із програмою, а також щорічну реєстрацію її реалізації [25].

Програма має офіційні позитивні рекомендації як якісна інтервенція профілактичного і психоосвітнього характеру, що відповідає стандартам профілактики та промоції психічного здоров'я, та заохочує до розвитку ключових соціально-емоційних умінь.

Загалом польський досвід свідчить, що Przyjaciele Zippiego стала не лише впізнаваною, а й сталим елементом освітньої практики, яку цінують і педагоги, і самі діти за її доступність, зрозумілість та позитивний вплив на соціальний розвиток.

Висновки. Отже, досвід Польщі переконливо демонструє, що дитиноцентризм як сучасний освітній принцип потребує не лише проголошення, а й методично керованих програм соціального розвитку, які забезпечують баланс між підтримкою прав дитини та формуванням її соціальної відповідальності. Програма «Друзі Зіппі» репрезентує підхід, де дитина визнається суб'єктом, однак соціальне дозрівання відбувається в межах партнерської взаємодії, чітких педагогічних рамок і професійного супроводу. Саме такі практики здатні запобігати викривленому «псеводитиноцентризму» і водночас створюють умови для гармонійного соціального розвитку дітей у дошкільній та початковій освіті.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язувати з аналізом можливостей адаптації міжнародних програм соціально-емоційного навчання до українського освітнього середовища, визначенням організаційно-педагогічних умов їх інституціоналізації, підготовки педагогів та забезпечення якості реалізації. Особливої уваги потребує вивчення механізмів партнерської взаємодії «заклад освіти – педагог – батьки – професійна підтримка – національний адміністратор» як умови запобігання фрагментарності й формалізації соціально-розвивальних практик у сучасному освітньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola- compressed.pdf>

3. Про дошкільну освіту : Закон України від 06.06.2024 № 3788-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2024. № 42. Ст. 258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
4. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
5. Український педагогічний словник / за ред. С. У. Гончаренка. Київ : Либідь, 2017. 376 с.
6. Кремень В. Г. Про «Дитиноцентризм», або Чому освіта України потребує структурних змін. *День*. 2009. № 210 (3130). 19 листопада. С. 1-6.
7. Піроженко Т. О. Ідеї дитиноцентризму в наукових дослідженнях лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2025. Т. 7, № 1. С. 1–7. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/download/554/624>
8. Годованюк Б. Дитинознавство як педагогічний феномен: дефініційний аналіз. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2025. Вип. 31 (187). С. 9–15. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/11151>
9. Ліпін М. В. Центр і периферія освіти: людина, культура, спільнота. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2024. № 1(32). С. 13–21. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741899/1/2.pdf>
10. Ваколя З. М. Інтерактивні методи виховної роботи в ЗДО: вплив на розвиток соціальних навичок дітей. *Академічні візії*. 2024. № 37. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/download/1540/1425>

11. Артюхова О. Теоретичні підходи до вивчення проблеми соціокультурного розвитку дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2022. № 2(27). С. 137–141. URL: <https://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/download/3072/3808>
12. Пустовіт Г. Соціально-педагогічний простір розвитку дитини в сучасних закладах позашкільної освіти. *Молодь і ринок*. 2024. № 9(229). С. 27–31. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/download/312305/303651>
13. Лавренко С. О. Педагогічні ідеї В. О. Сухомлинського і Нова українська школа: у діалозі із сучасністю. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 78, т. 2. С. 14–17. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstreams/ed1d283e-0741-40f4-be8b-87f2836e13b3/download>
14. Кравчук Н. П. Забезпечення наступності між ЗДО і НУШ в умовах реформування освіти. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2022. Вип. 2(7). С. 89–100. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/14760/1/%d0%9a%d1%80%d0%b0%d0%b2%d1%87%d1%83%d0%ba%2022.pdf>
15. Лохвицька Л. Програма «Друзі Зіппі»: як за кордоном реалізують завдання соціально-морального розвитку дітей. *Палітра педагога*. 2019. № 5. С. 7.
16. Микитейчук Х. І. Підготовка дитини до школи в системі дошкільної освіти Республіки Польща : дис. ... канд. пед. наук (д-ра філос.) : 13.00.01. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича ; Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2020. 278 с.
17. Чуйко О. Психологічне благополуччя дитини. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Соціальна робота»*. 2021. Т. 1, № 7. URL: <https://doi.org/10.17721/2616-7786.2021/7-1/12>

18. Сучасні проблеми екологічної психології: психологічні засади утворення екологічного життєвого простору : матеріали XXI Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Київ, 14-15 трав. 2025 р.) / за ред. Ю. М. Швалба. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2025. 138 с. URL: http://ecopsy.com.ua/data/conf_2025/2025_05_14-15_EcoPsy_Tes.pdf

19. Тівакова Г. Стресостійкість дітей середнього шкільного віку, які проживають у прифронтовій зоні : кваліфікаційна робота (бакалавр). Запоріжжя : Національний університет «Запорізька політехніка», 2024. 84 с. URL: <https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/04666c1c-5907-45c1-aa0b-40328004fd81/content>

20. Partnership for Children. *Where we work: Europe*. URL: <https://www.partnershipforchildren.org.uk/what-we-do/where-we-work/europe/>

21. Partnership for Children. *Global Impact Report 2024*. URL: https://www.partnershipforchildren.org.uk/site/assets/files/4016/pfc_global_impact_2024.pdf

22. OECD. *Mental Health Promotion and Prevention: Best Practices in Public Health*. Paris : OECD Publishing, 2025. URL: <https://doi.org/10.1787/88bbe914-en>

23. Partnership for Children. *What we do*. URL: <https://www.partnershipforchildren.org.uk/what-we-do/>

24. Centrum Pozytywnej Edukacji. *Przyjaciele Zippiego: Historia*. URL: <https://www.pozytywnaeducacja.pl/programy/przyjaciele-zippiego/historia>

25. Centrum Pozytywnej Edukacji. *Przyjaciele Zippiego: Realizacja*. URL: <https://www.pozytywnaeducacja.pl/programy/przyjaciele-zippiego/realizacja>